

18. National Strategy to Increase Foreign Direct Investment in Ukraine. 96 p. URL : <https://ukraineinvest.gov.ua/wp-content/uploads/2021/08/FDI-Strategy-Section-2-Digital-Infrastructure-ENG.pdf>
19. Parshyna O., Parshyn Yu. Analytical platform to provide competitiveness of ore-mining machinery manufacturing. *Mining of Mineral Deposits*. 2020. Vol. 14. Issue 3. P. 61–70. URL : http://mining.in.ua/articles/volume14_3/08.pdf.
20. Polotai O., Lagun A., Kukharska N., Samotyy V. Trend extrapolation method for qualitative prognosis of the global cybersecurity index in Ukraine. *ISTCMTM*. 2020. Vol. 81(4). P. 30–34. URL : <https://science.lpnu.ua/istcmtm/all-volumes-and-issues/volume-81-no4-2020/trend-extrapolation-method-qualitative-prognosis>.
21. The history of cybersecurity. *Avast*. URL : <https://blog.avast.com/history-of-cybersecurity-avast>.
22. Ukraine Identifies Russian FSB Officers Hacking As Gamaredon Group. *The Hacker News*. URL : <https://thehackernews.com/2021/11/ukraine-identifies-russian-fsb-officers.html>.
23. Voo J., Hemani I., Cassidy D. National Cyber Power Index 2022. Cambridge : Harvard Kennedy School, 2022. 66 p. URL : https://www.belfercenter.org/sites/default/files/files/publication/CyberProject_National%20Cyber%20Power%20Index%202022_v3_220922.pdf.

ABSTRACT

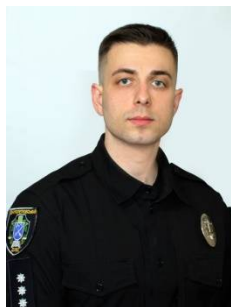
Olena Parshyna, Yuriy Parshyn. Cyber security in the current conditions of growing threats to national and global security. Taking into account the conditions of the existing trend of growing threats to national and global security, emphasis is placed on the expediency of a global approach to ensuring cyber security and the security of critically important objects and infrastructures. An analysis of the problem of building a modern cyber security model, which should reflect the main processes taking place in the cyberspace, with the aim of optimizing information protection processes, was carried out.

The Global Cybersecurity Index was used to analyze the quantitative assessment of cyber security. A comparative assessment of the level of cyber security of Ukraine was carried out at the regional level, taking into account the constituent criteria. Analysis of the dynamics of spending on cyber security technologies in the world made it possible to establish the main trends and forecasts of global spending on protection against cybercrime. The key trends in the development of the cyber security industry have been identified, indicating that the cyber security sector has become a strategic priority.

Keywords: *cyber security, threats, national security, information protection.*

УДК 343.32(477)

DOI: 10.31733/2078-3566-2024-1-44-51

Роман КАТОРКІН[©]

доктор філософії (право)

(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)

ДЕТЕРМІНАНТИ КОЛАБОРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Здійснено аналіз детермінантів такого виду кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки України, як колабораційна діяльність.

Зазначено, що широкомасштабна війна, що її російська федерація розв'язала проти України у лютому 2022 р., стала потужним чинником поширення цілого комплексу актів деліктної поведінки, зокрема колабораційної діяльності.

Акцентовано, що основними детермінантами колабораційної діяльності є: російська пропаганда, котру проводить держава-терорист у межах інформаційної війни проти України; соціально-економічні чинники, викликані війною; недоліки у сфері національно-патріотичного виховання; прогалини у чинному законі про кримінальну відповідальність тощо.

Ключові слова: *детермінанти кримінальних правопорушень, злочин, кримінальне правопорушення, колабораційна діяльність, чинники злочинності.*

© Р. Каторкін, 2024

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-0115-8198>

katorkinroman@gmail.com

Постановка проблеми. У 2014 р., поки український народ під час Революції Гідності виборював право на європейський та євроатлантичний вектор розвитку, незалежність та свободу в усіх їх проявах, російська федерація, прикриваючись наративами про «братній народ», розпочала підступну експансію українських територій, що супроводжувалася гібридною війною (поєднувала у собі різні форми агресії: безпосередні бойові дії, інформаційні атаки, потужну пропаганду, ворожі дипломатичні акти на міжнародних політичних майданчиках тощо). Саме з цього періоду часу на території України вперше за часів незалежності почали фіксуватися випадки вчинення актів деліктної поведінки, що містили ознаки колабораційної діяльності. З огляду на низку причин (зокрема наміри нашої держави вирішити конфлікт дипломатичним шляхом; часткову, на той момент, відповідність окремим підставам та принципам криміналізації тощо) законодавець не поспішав приймати рішення щодо виокремлення колабораційної діяльності в окремий склад кримінального правопорушення (при цьому найбільш суспільно небезпечні випадки вчинення колабораційної діяльності підпадали під ознаки інших злочинів (наприклад, державної зради)), хоча дискусії щодо цього питання активно розгорталися на науковому рівні.

24 лютого 2022 р. російська федерація вкотре підтвердила своє реноме держави-вигнанця у сучасному демократичному світі, перейшовши від гібридної війни проти України до широкомасштабної. Нова ескалація конфлікту стала чинником, що суттєво вплинув на негативну динаміку поширення колабораційної діяльності в різних областях України. Через це, з метою підвищення рівня ефективності запобігання злочинам проти основ національної безпеки, законодавець оперативно (норма набрала чинності вже 15.03.2022) включив до змісту чинного КК України ст. 111-1 «Колабораційна діяльність».

З огляду на наявну проблему поширення в Україні колабораційної діяльності постає нагальна потреба у дослідженні основних детермінантів зазначеного кримінального правопорушення, адже їх усунення (або принаймні зниження рівня впливу на соціум) здатне суттєво підвищити рівень ефективності запобігання названим деліктам.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. На науковому рівні проблеми поширення кримінальних правопорушень у вигляді колабораційної діяльності в Україні а також аспекти кримінальної відповідальності за це діяння у своїх роботах розглядали такі вчені, як: В. Березняк, І. Богатирьов, Т. Вайда, О. Дудоров, С. Єгоров, А. Коваленко, В. Конопельській, В. Кузнецов, О. Кузьменко, Т. Лисько, І. Медичкий, Г. Мудрецька, Ю. Орлов, В. Павликівський, Є. Письменський, Г. Резніченко, М. Сийплові, М. Хавронюк, В. Шаблистий, О. Юнін, К. Яніщевська, А. Ященко та ін.

Проте більшість наукових праць стосуються переважно питань кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність, тоді як кримінологічні аспекти залишаються недостатньо дослідженими.

Метою статті є розкриття основних детермінантів колабораційної діяльності.

Виклад основного матеріалу. 24 лютого 2022 р. російська федерація підступно розв'язала повномасштабну війну проти України. Ця війна супроводжується не тільки цілою низкою злочинів із боку російських військових та найманців, але і випадками колабораціонізму.

Негативна динаміка поширення колабораціонізму та високий ступінь суспільної небезпеки цього діяння змусили законодавця прийняти Закон України від 03.03.2022 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність», на підставі якого до чинної редакції КК України було включено ст. 111-1 «Колабораційна діяльність» [9].

Підтвердженням тези про тривожну динаміку поширення колабораційної діяльності на території України виступають статистичні дані, надані Офісом Генерального прокурора. Так, у 2022 р. на території України було зареєстровано 3851 випадок вчинення колабораційної діяльності (у 1090 з них особам вручено повідомлення про підозру), у 2023 р. – 3207 (у 1305 з них особам вручено повідомлення про підозру), у січні-лютому 2024 р. – 727 (у 112 з них особам вручено повідомлення про підозру) [10].

Таким чином, у період із березня 2022 р. до лютого 2024 р. включно на території нашої держави обліковано 7785 випадків вчинення колабораційної діяльності (у 2507 з

них особам вручено повідомлення про підозру).

Така невтішна статистика свідчить про необхідність проведення органами державної влади та неурядовими організаціями (загальними та спеціальними суб'єктами протидії злочинності) комплексу заходів, спрямованих на протидію зазначеному виду кримінальних правопорушень. Для ефективного запобігання колабораційній діяльності на території нашої держави важливо ідентифікувати та усунути (нейтралізувати, знизити рівень впливу на суспільство) детермінанти цього суспільно небезпечного діяння.

Перш ніж безпосередньо проаналізувати детермінанти колабораційної діяльності, необхідно визначитися зі змістом категорії «колабораційна діяльність». На сьогодні в КК України, як і будь-якому іншому законодавчому акті, це поняття (або «колабораціонізм») не розкривається.

Відповідно до «Великого тлумачного словника сучасної української мови» колабораціонізм – це співробітництво з фашистськими загарбниками в окупованих ними країнах під час Другої світової війни. Колабораціоніст, у свою чергу, – людина, що співпрацювала з фашистськими загарбниками в окупованих ними країнах під час Другої світової війни [3, с. 553].

В умовах сьогодення під колабораціонізмом (в Україні) доречно розуміти співробітництво громадян України з державою-окупантом (сприяння у тій чи іншій формі окупаційній діяльності російської федерації). Форми та обов'язкові ознаки такого співробітництва (сприяння) прямо передбачені законодавцем у диспозиції ст. 111-1 закону про кримінальну відповідальність.

Як і будь-яке інше кримінальне правопорушення, колабораційна діяльність не виникає з нічого. Вчинення відповідного акта деліквентної поведінки обумовлюється наявністю пов'язаних між собою детермінантів.

У кримінології під криміногенними детермінантами прийнято розуміти сукупність соціальних явищ і процесів, що визначають злочинність як свій наслідок [6, с. 95].

Таким чином, саме синтез криміногенних детермінантів сприяє тому, що суб'єкт кримінального правопорушення вчиняє те чи інше суспільно небезпечне діяння.

На сьогодні на науковому рівні відсутня єдина позиція щодо кількості видів детермінантів та їхнього змісту. Найбільш поширеним є підхід, відповідно до якого детермінанти диференціюються на причини та умови вчинення кримінальних правопорушень (крім того, також виокремлюються корелянти).

Причини вчинення кримінальних правопорушень являють собою такі явища суспільного життя, що породжують злочинність, підтримують її існування, викликають її зростання або зниження [7, с. 46].

З викладеного випливає, що саме причини є тими чинниками, що безпосередньо підштовхують суб'єкта кримінального правопорушення до вчинення акта деліквентної поведінки.

На відміну від причин, що прямо породжують злочинність, під умовами переважно розуміють комплекс явищ, котрі самі собою не можуть генерувати злочинність, але виступають якості обставин, що сприяють її виникненню та існуванню [6, с. 97].

Зауважимо, що причини та умови вчинення кримінальних правопорушень тісно пов'язані між собою. Ба більше, один і той самий чинник у різних ситуаціях може являти собою як причину вчинення злочину або кримінального проступку, так і умову. Через це на практиці подекуди доволі складно (а інколи навіть неможливо) розмежувати ці категорії між собою.

До вищезазначеного слід додати, що на науковому рівні поширеною є практика комплексного аналізу причин та умов вчинення кримінальних правопорушень під уніфікованим поняттям «детермінанти» («обставини», «чинники»).

Отже, встановивши сутність категорій «причини вчинення кримінальних правопорушень» та «умови вчинення кримінальних правопорушень», проаналізуємо основні детермінанти колабораційної діяльності. На сьогодні до таких належать:

1. Війна, що її підступно розпочала російська федерація проти України, – ця умова виступає базисом колабораційної діяльності. Саме численні злочини російських військових, «політичних діячів» та найманців, поєднані з тимчасовим захопленням окремих територій України, сприяли виникненню явища колабораціонізму на теренах нашої держави. Слушними вбачаються зауваження Є. Письменського про те, що країни,

території яких перебували (або знаходяться досі) під окупацією, неодмінно стикаються з проблемою взаємодії своїх громадян з окупантом, надання йому допомоги, сприяння у його діяльності на окупованій території тощо [8, с. 3].

Отже, спостерігаємо таку взаємозалежність: чим більшою є кількість окупованих територій та чим глобальніший масштаб військової агресії, тим вищий рівень поширеності згаданого акту деліктної поведінки.

З огляду на самовіддані та мужні дії ЗСУ, інших утворених відповідно до чинного законодавства військових формувань та стійкість усієї української нації переконані, що невдовзі цей чинник буде остаточно усунуто, а явище колабораціонізму – викоренено.

2. Пропаганда рашистів. Майже одразу після розпаду СРСР російська політична еліта почала будувати плани щодо незаконної анексії територій держав, котрі раніше входили до складу Радянського Союзу. Для російських високопосадовців розпад цієї держави став не шансом побудувати вільну сучасну демократичну державу, а способом перерозподілу сфер впливу та захоплення влади (що підтверджують події жовтня 1993 р. у Москві) [1, с. 34].

Після поділу влади всередині держави російська федерація вдалася до розроблення проєктів відновлення імперії. Майже одразу ж рашисти розгорнули потужну пропагандистську машину, що мала інформаційний вплив на громадян держав, які раніше входили до складу СРСР. При цьому в російських ЗМІ (що продовжували виходити друком та транслюватися на телебаченні в пострадянських державах) активно поширювалися наративи про «чудове життя в Радянському Союзі», «братні республіки», «поганий Захід» тощо. Плани ж щодо проведення військових кампаній проти сусідніх держав не були одразу втілені у життя через низку чинників та подій (перша російсько-чеченська війна (11.06.1994–31.08.1996), сутички у Дагестані (серпень-вересень 1999 р.), друга російсько-чеченська війна (07.08.1999–20.04.2000), теракти у російських містах, пов'язані з підризом будинків (вересень 1999 р.), трагедія Норд-Осту (жовтень 2002 р.), захоплення заручників у школі м. Беслан (2004 р.) тощо).

У 2008 р. російська федерація, переживши кризу всередині держави, перейшла до практичних дій щодо відновлення статусу імперії. Першою на шляху країни-варвара стала Грузія – саме у цю незалежну державу рашисти вторглися влітку 2008 р. Як виявилось, ця військова кампанія стала першим етапом реалізації кремлем глобального плану захоплення територій незалежних держав, що раніше входили до складу СРСР (хоча з огляду на тези російських «політиків» та «журналістів» не виключено, що відповідні плани були навіть ширшими) [2, с. 29].

Одночасно з широкомасштабною війною проти Грузії російська федерація розпочала новий етап інформаційної війни проти низки сусідніх держав. Найбільш інтенсивні атаки припали саме на Україну (хоча також були зафіксовані неодноразові випадки у бік держав Балтії, Республіки Казахстан, Республіки Молдова тощо). Держава-окупант активно поширювала та продовжує поширювати наративи про нібито «єдиний народ», «цивілізований та підступний колективний Захід, що завжди прагне нашкодити слов'янам», начебто «штучно створену радянськими вождями Україну» (у рашистів, як виявилось, своя «об'єктивна історія») тощо [16, с. 823].

До 2014 р. відповідна пропаганда супроводжувалася спробами уніфікації різних сфер суспільного життя України та російської федерації в єдину площину (створення спільних культурних проєктів, наміри об'єднання спортивних федерацій, спроби залучити Україну до Митного союзу ЄАЕС тощо). Коли ж Революція Гідності продемонструвала, що шлях України до побудови сучасної незалежної демократичної держави є незворотнім, рашисти вирішили не тільки загострити власну пропагандистську риторичку, але і розпочати справжню гібридну війну проти нашої Батьківщини [12, с. 737]. Відтепер із російських екранів почали лунати фрази про «незаконне захоплення влади в Україні хунтою», «васальний статус України», «поширення нацизму», «вбивство мирних громадян українською армією тощо».

Без сумніву, більшість українців розуміють, що подібні гасла є повною нісенітницею, котру вигадала російська еліта з метою експансії українських територій. Проте, на превеликий жаль, існує певний відсоток громадян України, які через власні неосвіченість та довірливість потрапили під вплив російської пропаганди, що стало певним підґрунтям для вчинення ними в подальшому актів колабораційної діяльності.

Для зниження рівня впливу названого чинника важливо:

- 1) продовжувати роботу щодо блокування російських інформаційних ресурсів, котрі поширюють пропагандистську риторику та фейки на території України;
- 2) розвінчувати у вітчизняних ЗМІ поширені російською федерацією фейки;
- 3) подавати у ЗМІ та на офіційних ресурсах органів державної влади достовірну інформацію щодо злочинів, котрі щодня вчиняють рашисти на території нашої держави, тощо (їхній рівень жорстокості, масштаби тощо).

3. Соціально-економічні чинники. Як вдало зазначає В. Конопельський, у ході розслідування кримінальних проваджень було встановлено, що суб'єктами розглядуваного суспільно небезпечного діяння є особи, які його вчиняють не тільки і не стільки з політичних мотивів, скільки з корисливої зацікавленості [5, с. 50].

Вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 111-1 КК України, нерідко виступає як певний інструмент для швидкого збагачення або ж, навпаки, засіб збереження наявного у колаборанта майна або грошових коштів.

Поширеними також є випадки, коли суб'єкт згаданого кримінального правопорушення вчиняє відповідний акт делінквентної поведінки з метою перезапуску або реанімації власної кар'єри. Так, відповідно до статистичних даних, у 2022 р. громадяни України у 70 % випадків вдавалися до колабораційної діяльності у віці від 40 років, тобто в період, коли особа вже повинна була досягти певних кар'єрних успіхів. При цьому в 56 % випадків суб'єкт названого кримінального правопорушення на момент вчинення суспільно небезпечного діяння був офіційно безробітним або працевдатним, який не працював і не навчався [10]. Тож демонстрація власної прихильності окупантам виступає для них певним «останнім шансом самореалізації себе у соціумі» (звісно, в уяві самого колаборанта).

Таким чином, нереалізовані особою під час побудови кар'єри власні амбіції – потужний детермінант колабораційної діяльності.

Крім того, в окремих випадках суб'єкт колабораційної діяльності керується страхом втратити наявну посаду. Для її збереження кримінальний правопорушник готовий піти навіть на співпрацю з ворогом.

До соціально-економічних чинників належать також такі проблеми, як: втрата особою через широкомасштабну війну роботи, житла та іншого майна, матеріальних коштів та інших благ [14, с. 205]. Наявність проблем матеріального характеру підштовхує маргінально налаштованих громадян на здійснення колабораційної діяльності.

Знизити рівень впливу вказаного детермінанта можна шляхом посилення процедури відбору на керівні посади (особливо до органів державної влади), створення та підтримки соціальних програм для осіб, які постраждали від війни (підвищення рівня соціальної допомоги для внутрішньо переміщених осіб та осіб, які втратили житло та (або) роботу через війну; модернізація програми «єЖитло» тощо).

4. Недоліки у національно-патріотичному вихованні. Акт колабораціонізму ап'рорі являє собою демонстрацію суб'єктом кримінального правопорушення відсутності у нього почуття патріотизму. Отже, для подолання названого детермінанта важливо активізувати роботу у напрямі національно-патріотичного виховання [15, с. 194] (особливо серед молоді, шляхом проведення комплексу заходів у закладах освіти, ЗМІ тощо).

Актуальність національно-патріотичного виховання громадян зумовлюється необхідністю консолідації та розвитку суспільства, сучасними викликами, що стоять перед Україною і вимагають постійного вдосконалення національно-патріотичного виховання [11, с. 194].

5. Недоліки у законі про кримінальну відповідальність. Як відомо, наявність колізій та прогалин у законодавстві створює численні складнощі для правильної кваліфікації діянь суб'єкта, притягнення його до кримінальної відповідальності та застосування до винного справедливого покарання [13, с. 79].

Зокрема, до таких недоліків можна віднести:

- 1) наявність єдиного безальтернативного основного виду покарання у вигляді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, що міститься у санкціях ч. 1, 2 ст. 111-1 КК України;
- 2) відсутність закріпленої на законодавчому рівні дефініції поняття «колабораційна діяльність» або «колабораціонізм»;

3) відсутність чітко виражених розмежувальних ознак складів кримінальних правопорушень, передбачених ч. 4 ст. 111-1 та ст. 111-2 КК України, тощо [4, с. 217–219].

На нашу думку, усунення перелічених недоліків здатне підвищити рівень ефективності запобігання кримінальним правопорушенням, передбаченим ст. 111-1 КК України [13, с. 79].

Висновки. Отже, наразі в Україні спостерігається тривожна динаміка поширення колабораційної діяльності. Для ефективної протидії цьому акту протиправної поведінки важливо ідентифікувати та нейтралізувати (знизити рівень впливу, усунути) основні детермінанти.

Основними детермінантами колабораційної діяльності виступають: широкомасштабна війна, котру російська федерація підступно розпочала проти України; потужна пропаганда рашистів, що здійснюється в межах інформаційної війни; соціально-економічні чинники (бажання побудувати кар'єру або збагатитися завдяки окупантам, страх втратити посаду тощо); недоліки у національно-патріотичному вихованні; прогалини у нормах, що передбачають кримінальну відповідальність за злочини проти основ національної безпеки України, тощо.

Перспективним напрямом подальших досліджень є аналіз основних засобів запобігання кримінальним правопорушенням, передбаченим ст. 111-1 КК України, загальними та спеціальними суб'єктами протидії злочинності.

Список використаних джерел

1. Shablysty V. V., Kosiachenko K. E., Berezniak V. S., etc. Activities of international medical and humanitarian non-governmental organizations in Ukraine under the conditions of martial law. *Christian Journal for Global Health*. 2023. Vol.10. No. 1. P. 33–42. URL : <https://journal.cjgh.org/index.php/cjgh/article/view/749>.
2. Sydorova E., Yunin O., Zhuravlov D., etc. Historical prerequisites for the formation of the foundations of the modern humanitarian policy of Ukraine. *Amazonia Investiga*. 2022. Vol. 11. Issue 58. P. 28–38. URL : <https://doi.org/10.34069/AI/2022.58.10.3>.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
4. Каторкін Р. А. Окремі питання кримінальної відповідальності за вчинення суспільно небезпечного діяння, передбаченого ст. 111-1 КК України. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2023. № 1. С. 215–221.
5. Конопельський В. Я. Криміногенна детермінація колабораціонізму в Україні. *Актуальні питання кримінально-правової кваліфікації, документування та розслідування колабораціонізму : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф.* (м. Одеса, 21 лип. 2022 р.). Одеса : ОДУВС, 2022. С. 49–51.
6. Бабенко А. М., Бусол О. Ю., Костенко О. М. та ін. Кримінологія : підруч. / за заг. ред. Ю. В. Нікітіна, С. Ф. Денисова, Є. Л. Стрельцова. 2-е вид., перероб. та доп. Харків : Право, 2018. 416 с.
7. Кримінологія : підруч. / за заг. ред. Л. С. Сміяна, Ю. В. Нікітіна. Київ : Національна академія управління, 2010. 496 с.
8. Письменський Є. О. Колабораціонізм як суспільно-політичне явище в Україні (кримінально-правові аспекти) : наук. нарис. Сєвєродонецьк : ЛугДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2020. 121 с.
9. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність : Закон України від 03.03.2022. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2108-20#n12>.
10. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування. *Офіс Генерального прокурора*. URL : <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravororushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2>.
11. Про Стратегію національно-патріотичного виховання : Указ Президента України від 18.05.2019 № 286/2019. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286/2019#Text>.
12. Шаблістий В. В., Березняк В. С., Каторкін Р. А. Кримінальні правопорушення, пов'язані з ухиленням від призову на військову службу як акти посягання на воєнну безпеку України // *Military offences and war crimes: background, theory and practice : collective monograph / ed. by V.M. Stratonov*. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2023. 876 p. P. 736–760. URL : <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-302-6-33>.
13. Шаблістий В. В., Березняк В. С., Каторкін Р. А. Окремі напрямки протидії колабораційній діяльності // *Правове забезпечення євроінтеграції: загальноправовий та галузевий аспекти : кол. монографія*. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2024. С. 79–102.
14. Шаблістий В. В., Березняк В. С., Каторкін Р. А. Торгівля людьми як делікт, що

посагає на безпекове середовище // Organizational and legal fundamentals for the formation of a security environment in Ukraine : Scientific monograph. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2023. 342 p. P. 205–229. URL : <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-363-7-10>.

15. Шевченко С. І. Місце комплексного явища забезпечення публічного порядку в поліцейській діяльності. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2017. № 2. С. 192–198.

16. Юнін О. С., Шевченко С. І. Кримінально-правове забезпечення воєнної безпеки України // Military offences and war crimes: background, theory and practice : collective monograph / ed. by V.M. Stratonov. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2023. 876 p. P. 823–846. URL : <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-302-6-36>.

Надійшла до редакції 29.02.2024

Прийнято до опублікування 08.03.2024

References

1. Shablysty, V. V., Kosiachenko, K. E., Berezniak, V. S., etc. (2023) Activities of international medical and humanitarian non-governmental organizations in Ukraine under the conditions of martial law. *Christian Journal for Global Health*. Vol. 10. No. 1, pp. 33–42. URL : <https://journal.cjgh.org/index.php/cjgh/article/view/749>.

2. Sydorova, E., Yunin, O., Zhuravlov, D., etc. (2022) Historical prerequisites for the formation of the foundations of the modern humanitarian policy of Ukraine. *Amazonia Investiga*. Vol. 11. Issue 58, pp. 28–38. URL : <https://doi.org/10.34069/AI/2022.58.10.3>.

3. Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy [A large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language] (z dod. i dopov.) / uklad. i holov. red. V. T. Busel. Kyiv ; Irpin : VTF «Perun», 2005. 1728 p. [in Ukr.].

4. Katorokin, R. A. (2023) Okremi pytannia kryminalnoi vidpovidalnosti za vchynennia suspilno nebezpechnoho diiania, peredbachenoho st. 111-1 KK Ukrainy [Separate issues of criminal liability for the commission of a socially dangerous act, provided for in Art. 111-1 of the Criminal Code of Ukraine]. *Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav*. № 1, pp. 215–221. [in Ukr.].

5. Konopelskyi, V. Ya. (2022) Kryminohenna determinatsiia kolaboratsionizmu v Ukraini [Criminogenic determination of collaborationism in Ukraine]. *Aktualni pytannia kryminalno-pravovoi kvalifikatsii, dokumentuvannia ta rozsliduvannia kolaboratsionizmu : materialy Vseukr. nauk.-prakt. konf.* (m. Odesa, 21 lyp. 2022 r.). Odesa : ODUVS, pp. 49–51. [in Ukr.].

6. Babenko, A. M., Busol, O. Yu., Kostenko, O. M. ta in. (2018) Kryminolohiia [Criminology] : pidruch. / za zah. red. Yu. V. Nikitina, S. F. Denysova, Ye. L. Streltsova. 2-e vyd., pererob. ta dop. Kharkiv : Pravo. 416 p. [in Ukr.].

7. Kryminolohiia [Criminology] : pidruch. / za zah. red. L. S. Smiiana, Yu. V. Nikitina. Kyiv : Natsionalna akademiia upravlinnia, 2010. 496 p. [in Ukr.].

8. Pysmenskyi, Ye. O. (2020) Kolaboratsionizm yak suspilno-politychne yavyshe v Ukraini (kryminalno-pravovi aspekty) [Collaborationism as a socio-political phenomenon in Ukraine (criminal and legal aspects)] : nauk. narys. Sievierodonetsk : LuhDUVS im. E. O. Didorenka. 121 p. [in Ukr.].

9. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo vstanovlennia kryminalnoi vidpovidalnosti za kolaboratsiinu diialnist [On making changes to some legislative acts of Ukraine regarding the establishment of criminal liability for collaborative activity] : Zakon Ukrainy vid 03.03.2022. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2108-20#n12>. [in Ukr.].

10. Pro zareiestrovani kryminalni pravoporushennia ta rezultaty yikh dosudovoho rozsliduvannia [About registered criminal offenses and the results of their pre-trial investigation]. *Ofis Heneralnoho prokurora*. URL : <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareiestrovani-kryminalni-pravoporushennia-ta-rezultaty-yikh-dosudovoho-rozsliduvannia-2>. [in Ukr.].

11. Pro Stratehiiu natsionalno-patriotynoho vykhovannia [About the Strategy of National Patriotic Education] : Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 18.05.2019 № 286/2019. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286/2019#Text>. [in Ukr.].

12. Shablysty, V. V., Berezniak, V. S., Katorokin, R. A. (2023) Kryminalni pravoporushennia, poviazani z ukhlyenniam vid pryzovu na viiskovu sluzhbu yak akty posiahannia na voiennu bezpeku Ukrainy [Criminal offenses related to the evasion of conscription as acts of encroachment on the military security of Ukraine] // Military offences and war crimes: background, theory and practice : collective monograph / ed. by V.M. Stratonov. Riga, Latvia : «Baltija Publishing». 876 p., pp. 736–760. URL : <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-302-6-33>. [in Ukr.].

13. Shablysty, V. V., Berezniak, V. S., Katorokin, R. A. (2024) Okremi napriamky protydiv kolaboratsiinii diialnosti [Separate areas of opposition to collaborative activity] // Pravove zabezpechennia yevrointehratsii: zahalnopravovyi ta haluzevyi aspekty : kol. monohrafiia. Riga, Latvia :

«Baltija Publishing», pp. 79–102. [in Ukr.].

14. Shablysty, V. V., Berezniak, V. S., Katorkin, R. A. (2023) Torhivlia liudmy yak delikt, shcho posiahaie na bezpekove seredovyshche [Human trafficking as a tort affecting the security environment] // Organizational and legal fundamentals for the formation of a security environment in Ukraine : Scientific monograph. Riga, Latvia : «Baltija Publishing». 342 p., pp. 205–229. URL : <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-363-7-10>. [in Ukr.].

15. Shevchenko, S. I. (2017) Mistse kompleksnoho yavlyshcha zabezpechennia publicnoho poriadku v politseiskii diialnosti [The place of the complex phenomenon of ensuring public order in police activity]. *Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav*. № 2, pp. 192–198. [in Ukr.].

16. Iunin, O. S., Shevchenko, S. I. (2023) Kryminalno-pravove zabezpechennia voiennoi bezpeky Ukrainy [Criminal law enforcement of military security of Ukraine] // Military offences and war crimes: background, theory and practice : collective monograph / ed. by V.M. Stratonov. Riga, Latvia : «Baltija Publishing». 876 p., pp. 823–846. URL : <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-302-6-36>. [in Ukr.].

ABSTRACT

Roman Katorkin. Determinants of collaboration activities. The article analyzes the determinants of such type of criminal offenses against the foundations of Ukraine's national security as collaboration.

It is noted that the large-scale war unleashed by the Russian Federation against Ukraine in February 2022 has become a powerful factor in the spread of a whole range of acts of tortious behavior, including collaboration.

The author emphasizes that as of today, there are a number of determinants of collaboration activities. It is proved that one of the most powerful factors of spreading this act of tortious behavior is Russian propaganda. Almost simultaneously after the collapse of the USSR, the Russian Federation, with the aim of restoring the statute of the empire, created a powerful propaganda machine, the influence of which extended to Ukraine. For a powerful information attack on the consciousness of Ukrainians, the Russian Federation used narratives about the «united fraternal people», the «Russian world» and the «vile collective West». In 2014, as part of the hybrid war of the Russian Federation against Ukraine, the propaganda slogans included the theses of «military coup», «junta», «spread of Nazism», etc.

It is proved that socio-economic factors are among the determinants of collaboration: the desire to quickly build a career with the help of the Russian occupiers; fear of losing a job; lack of sufficient material resources; fear of the occupiers, etc.

It is noted that the spread of collaboration activities is facilitated by shortcomings in the field of national-patriotic education. To overcome this factor, it is important to conduct information campaigns with the participation of the media and law enforcement agencies, to organize lectures for students, etc.

Keywords: *determinants of criminal offenses, crime, criminal offense, collaboration activity, crime factors.*